

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор Харківського національного
технічного університету сільського
господарства імені Петра Василенка

М. І. Митишев
“ 28 ” травня 2015 року

**КОНЦЕПЦІЯ
ВИХОВНОЇ РОБОТИ
ХНТУСГ імені ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Ухвалено
вченою радою
університету.
Протокол №7
від 28 травня 2015 р.

Харків - 2015

Виховна робота в університеті є важливою складовою частиною навчального процесу і охоплює всі сфери підготовки спеціаліста сільськогосподарського виробництва.

Виховання – це процес самовдосконалення та навчання молоді основним принципам самоконтролю своїх думок та вчинків у відповідності з:

- загальними законами розвитку природи;
- індивідуальними можливостями кожної людини;
- загальними для всіх без виключення вимогами суспільства.

Серед виховних напрямів найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Система управління виховним процесом у ХНТУСГ ім. П.Василенка пройшла процес реформування та становлення з 1991р. по 1994 р. і була затверджена Вченою радою університету. Управління виховним процесом в університеті здійснюють: Вчена рада, ректорат та комітет у справах молоді та спорту, якому безпосередньо підпорядковуються аналогічні структури, що створені при навчально-наукових інститутах (ННІ). Комітетом у справах молоді та спорту здійснюється планування, координація та контроль за виконанням виховної роботи, надається методична допомога суб'єктам виховної роботи.

Комітет реалізує свою роботу у взаємодії з навчальним відділом профспілковим комітетом, студентським комітетом, дирекціями навчально-наукових інститутів (ННІ), радою кураторів та інститутом кураторів-наставників, радою студентського містечка, науковою бібліотекою, музейно-виставковим центром університету, Психологічною службою, Центром практики та працевлаштування, Центром гендерної освіти, редколегією газети «Світоч знань», гуманітарними кафедрами, студентським клубом, спортивним клубом, радою ветеранів університету.

Безпосередню участь у виховному процесі університету беруть викладачі всіх кафедр, особливо гуманітарних, та співробітники. Значний внесок у формуванні виховного процесу надає наукова бібліотека з читальними залами.

У тісній співпраці з комітетом у справах молоді працює профспілковий комітет. Значна частина напрямків його роботи спрямована на проведення виховної роботи, вирішення соціальних та побутових питань студентської молоді.

I КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Концепція виховної роботи зі студентами має бути дієвою основою підготовки майбутніх фахівців до самостійної роботи, активної та творчої життєдіяльності.

Виховна робота інтерпретується як важливий чинник формування у студентів свідомого патріотизму та відповідальності громадянина України.

Провідною ідеєю виховної роботи є поєднання кращих традиційних методів виховання, що пройшли апробацію в минулі століття, та прогресивних сучасних підходів, що дозволяє позитивно вплинути на психологічний розвиток студентів, а також сформувати їх духовний світ на основі гуманістичних цінностей.

Підхід до виховної роботи побудований на основі концептуальних положень Конституції України, Закону «Про освіту», Закону «Про вищу освіту», «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Статуту університету, Концепції ХНТУСГ імені П.Василенка «Елітарність, успішність, комплексна інноваційна системність фахового зростання колективу»; відповідно міжнародним стандартам ISO 9001:2008 Системи якості, наказам Міністерства науки і освіти України та іншим законодавчим і нормативно-правовим актам.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, європоцентричність, пробудження громадянської і громадської ініціативи, виникнення різних громадських рухів, розповсюдження волонтерської діяльності, які накладаються на технологічну і комунікативну глобалізацію, міграційні зміни всередині суспільства, ідентифікаційні і реідентифікаційні процеси в особистісному розвитку кожного українця, відбуваються на тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу.

Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. При цьому потрібно враховувати, що Україна має древню і величну культуру та історію, досвід державницького життя, які виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям виховання дітей і молоді. Вони уже ввійшли до освітнього і загальновиховного простору, але нинішні суспільні процеси вимагають їх переосмислення, яке відкриває нові можливості для освітньої сфери.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України.

Змістовна сторона виховної роботи містить в собі такі основні моменти: забезпечує можливість доступу студентської молоді до вичерпної інформації з питань досягнень світової та вітчизняної культури; вільного самовизначення студентської молоді в світоглядних позиціях, духовних інтересах і цінностях після подання широкої та об'єктивної інформації про світоглядні позиції,

духовні інтереси та цінності як вітчизняного, так і світового рівня; оволодіння молодими людьми конституційних основ законодавчих актів держави; вироблення необхідності визначення кожною молодою людиною своєї громадянської позиції, любові до Батьківщини, пріоритетності людини, її середовища проживання та всього живого на землі, пріоритетності культури та духовності.

Система виховної роботи базується на виробленій українським народом впродовж багатьох віків системі поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв. Своєю сутністю вона покликана суттєво вплинути на формування світоглядної позиції молодої людини, на ціннісні орієнтації особистості на основі усталених, перевірених народним досвідом традицій виховання і прогресивних світових педагогічних надбань.

На сучасному етапі розвитку України виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- рівність усіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

II ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Виховна робота базується на принципах гуманізму, глибокої поваги до особистості, науковому обґрунтуванні основних принципів виховання, які підкреслюють автономію приватної сфери життя студентів, а також їх особисту зацікавленість до максимально можливої самореалізації у публічній сфері соціально-політичного життя, передбачаючи при цьому свідому і осмислену індивідуальну та колективну відповідальність.

Основними принципами виховної роботи є:

- системність та безперервність;
- структурованість, обґрунтованість завдань різних рівнів виховного процесу;
- конкретність, зв'язок із реальним життям академічної групи, курсу,

інституту, університету;

- співвідношення загальнолюдського та національного, суспільного і особистого;
- національно-культурна спрямованість та врахування традицій суспільно-історичного досвіду України у вихованні молоді;
- органічний зв'язок з історією українського народу, з рідною мовою та культурою, з родинними традиціями, народним мистецтвом;
- врахування культурної, географічної, економічної, професійно-демографічної специфіки міста, області та всього регіону Слобожанщини;
- диференціація та індивідуалізація системи виховної роботи – врахування художньої талановитості, особливостей фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального розвитку студентів, стимулювання активності та розкриття їхньої творчої індивідуальності.

Виховна роботи несумісна з пропагандою насильства, жорстокості, людиноненависницьких теорій, а також із поглядами державно-руйнівного змісту.

Виховна робота, як і університетська освіта в цілому, має світський характер. Втім, це не виключає проведення за необхідності спільних з релігійними організаціями акцій, що мають за мету гуманістичні цілі.

III МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА КРИТЕРІЇ СИСТЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Головна мета виховного процесу – забезпечення розвитку суспільно активної молоді людини, яка поєднує в собі високу професійну компетентність, широку культурну ерудицію, глибоку духовність, моральність і особисту відповідальність.

Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Перед колективом університету ставиться мета виховати творчого інженера зі всебічно загальнокультурним мисленням, здатним кожне своє технічне рішення піддавати не тільки професійній, а й гуманітарній оцінці.

Зміст головної мети конкретизується у завданнях виховної роботи:

- посилення значення виховного аспекту навчального процесу;
- досягнення збалансованості обсягу наукової інформації та відповідних умов і засобів її подання студентам;
- заохочення студентів до самостійної, творчої роботи, яка формує навички самоорганізації та загартовує індивідуальну волю;
- підвищення дисципліни студентів шляхом формування професійної ідентичності, яка містить у собі певні моральні вимоги і сподівання суспільства;
- формування у студентів наукового світогляду;
- вироблення умінь і навичок культури розумової роботи;
- вироблення навичок і звичок моральної поведінки, реалізація яких стала потребою особистості;

- психологічна підготовка студентської молоді до праці та активної взаємодії;
 - формування у студентів естетичних почуттів, поглядів і переконань;
 - виховання потреби і здатності студента створювати прекрасне;
 - формування здорової зміни фахівців-аграрників;
 - створення умов для реалізації творчого потенціалу особистості студента, розвитку його нахилів і обдарувань;
 - формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави;
 - виховання у студентів високої мовної культури;
 - формування національної гідності, самоповаги на основі успадкування духовних надбань українського народу;
 - прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, що населяють Україну;
 - формування правової культури, виховання поваги до законів і норм співжиття у своєму колективі і суспільстві;
 - активне залучення професорсько-викладацького складу до всіх форм виховної роботи.
- Головними критеріями ефективності системи виховної роботи є:
- формування у процесі виховання національної свідомості та почуття дієвого патріотизму;
 - високий рівень навчальної, науково-дослідницької та соціальної активності;
 - дотримання моральних і естетичних норм у суспільному та особистому житті;
 - відсутність правопорушень, їх запобігання;
 - взаємна повага у спілкуванні викладачів і студентів та між студентами;
 - активна участь студентів та викладачів у культурно-просвітницькій діяльності;
 - відповідальне та уважне ставлення студентів до власного здоров'я та до здоров'я своїх товаришів;
 - вироблення та розвиток екологічної свідомості у студентів.

IV НАПРЯМИ ВИХОВАННЯ

I. Національно-патріотичне виховання:

- формування національної свідомості і відповідальності за долю України; виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті;
- виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій.
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника Вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, обережного ставлення до природи;
- формування мовної культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Національно-патріотичне виховання спрямоване на розвиток у молодого покоління історичної пам'яті, виховання патріотичних почуттів й готовності працювати на благо Батьківщини, захищати та зміцнювати її міжнародний авторитет. Національно-патріотичне виховання – це засвоєння молодшими поколіннями соціально-культурного досвіду, успадкування духовного надбання українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних і міждержавних відносин, формування у молоді кращих рис громадян української держави.

Пріоритетними напрямками національно-патріотичного виховання є:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати на благо держави, у якій зростає добробут та збільшуються різноманітні можливості для розвитку кожного громадянина;
- виховання готовності захищати рідну землю та рідну культуру;
- формування високої мовної національної культури;
- виховання дбайливого ставлення до культурних традицій Слобідського краю та готовності до примноження його культурної спадщини;
- підготовка студентів до активної участі у виборі майбутнього місця роботи як з урахуванням власних бажань та індивідуальних здібностей, так і з урахуванням потреб регіону, що є вимогою часу та запорукою працевлаштування випускників;
- формування готовності до активного обміну здобутками духовної культури між всіма народами, які проживають в Україні та за її межами, подолання комплексів провінціалізму та національної меншовартості.

Національно-патріотичне виховання здійснюється шляхом поєднання зусиль громадських організацій, гуманітарних кафедр, ради ветеранів, бібліотеки.

Основними формами національно-патріотичного виховання є:

- поглиблення знань з історії України, вітчизняної філософії та культури,

витоків та розвитку національного державотворення;

- володіння українською мовною культурою та свідоме відтворення в навчальному процесі і за його межами україномовного середовища;

- засвоєння національно-історичних, соціально-культурних та фольклорних традицій українського народу взагалі та Слобідського краю зокрема;

- організація походів, екскурсій до музеїв, зустрічі з ветеранами праці та бойових дій, ветеранами збройних сил України, поїздки пам'ятними місцями, створення спортивно-технічних гуртків, проведення кураторами організаційно-виховних годин, проведення бесід з історії українського війська, книжкові виставки в читальних залах тощо.

Національно-патріотичне виховання підпорядковане цілеспрямованому втіленню в життя української ідеї державотворення, національної консолідації народу України та національної злагоди як провідних ідейних домінант цивілізованого розвитку суспільства

2. Інтелектуально-духовне виховання:

- розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення;

- виховання потреби самостійно здобувати знання та готовності до застосування знань, умінь у практичній діяльності;

- реалізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей і знань, умінь і навичок;

- виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію;

- формування особистісного світогляду як проекції узагальненого світосприймання.

Інтелектуальне виховання забезпечує розвиток культури мислення, розумових та інтелектуальних здібностей студентів. Розумове виховання проводиться шляхом проведення різноманітних науково-практичних конференцій, «круглих столів», семінарів, готуючись до яких студент самостійно працює над написанням доповіді, виступу, промови. У такий спосіб молодь розвиває навички науково-пошукової роботи, привчається до самостійного вирішення наукових проблем, застосовує різні підходи в інтерпретації дискусійних питань тощо. В університеті діє студентське наукове товариство, різноманітні гуртки, секції, дискусійні клуби, де бажаючі мають змогу реалізувати свої наукові інтереси і запити, поглибити свій професійний рівень.

3. Громадянсько-правове виховання:

- прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина;

- виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів України;

- виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством:

- формування політичної та правової культури особистості;

- залучення студентської молоді до участі у добровільних акціях і розвитку волонтерського руху.

Основною метою громадянського виховання студентської молоді в університеті є створення сприятливих умов для формування особистості

студента як громадянина-патріота, громадянина-фахівця, громадянина-демократа.

Головними завданнями громадянського виховання є формування у студентів:

- громадянської самосвідомості, що ґрунтується на ідентифікації з Україною, на вірі у майбутнє своєї держави, на прихильності до державних інтересів, на почутті громадянської гідності;

- професійних якостей, з урахуванням вимог ринкових відносин та потреб аграрної галузі України;

- шанобливого ставлення до української мови, культури, звичаїв, духовних надбань українського народу;

- правової культури, громадянської дисциплінованості та відповідальності;

- політичної культури та якостей необхідних для життєдіяльності в сучасних умовах побудови громадянського суспільства: демократичності, ініціативності, толерантності, критичного мислення тощо;

- прихильності до загальнолюдських цінностей: гуманності, порядності, справедливості, миролюбності, шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, що населяють Україну;

- екологічної культури, набуття вмінь працювати за фахом, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу, а відновлюючи його;

- свідомого ставлення до праці, працелюбності, готовності до праці задля розвитку держави;

- мотивації до самопізнання та самовиховання, навичок самореалізації.

Основними шляхами реалізації поставлених завдань визначено:

- науково обґрунтовані розробки організації системи громадянського виховання;

- підготовка науково-педагогічних працівників до створення умов для формування громадянськості студентської молоді, забезпечення науково-методичною літературою;

- проведення з метою обміну досвідом роботи науково-практичних семінарів, практично-методичних нарад з проблеми формування громадянськості студентів;

- підвищення ефективності формування громадянськості науково-педагогічними працівниками, кураторами студентських груп, колективами кафедр, заступниками директорів ННІ з виховної роботи, відповідальними за діяльність гуртків, клубів за інтересами;

- впровадження ефективних технологій формування громадянськості студентів;

- діагностика сформованості громадянських якостей студентів та відповідно корекція виховної роботи;

- створення умов для участі студентської молоді у громадському житті через систему студентського самоврядування, інформування про діяльність молодіжних та студентських громадських організацій;

- організація змістовного дозвілля зі спрямованістю на формування

громадянських якостей студентів;

- сприяння самоорганізації та самовихованню.

У структурі системи виховної роботи важливе місце посідає правове виховання, яке спрямоване на виховання правової культури студентської молоді та поваги прав і свобод людини і Громадянина, розширення знань, застосування на практиці законів держави.

Особливістю сучасного правового виховання є те, що в українському суспільстві формування законослухняного громадянина ще знаходиться на стадії становлення, не повністю завершено також формування правової бази життя суспільства і держави.

Метою правового виховання є:

- виховання глибокої поваги до Конституції України та національно-державної символіки;
- формування правової свідомості шляхом надання студентам ґрунтовних знань про права та обов'язки людини і громадянина;
- формування почуття особистої відповідальності, яке ґрунтується на розумінні внутрішнього взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її обов'язками перед суспільством, державою та колективом;
- вироблення таких стереотипів поведінки, для яких характерними є запобігання випадкам порушення чинного законодавства, громадського порядку, попередження злочинів.

Для підвищення компетентності студентів у правових та економіко-правових питаннях, правових аспектах професійної діяльності діють консультаційні пункти, проводяться семінари, рольові та ділові ігри.

Правове виховання здійснюється як під час навчального процесу, так і через позааудиторну діяльність комітетом у справах молоді і спорту, дирекціями та кафедрами, кураторами і студрадами гуртожитків, проводяться бесіди, семінари, бібліотечні виставки тощо. Важливим суб'єктом правового виховання є студентське самоврядування.

4. Моральне виховання:

- формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- формування моральної культури особистості, засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань;
- становлення етики міжетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків.

Без уміння людини жити у суспільстві за законами добра та справедливості не можна говорити про високий рівень її духовності. Характерні особливості морального виховання полягають у тому, що воно спрямоване на формування певних моральних якостей особистості; використання різних засобів виховання і, щонайперше, власний приклад та силу громадської думки. Мотиви поведінки людини у значній мірі характеризують її моральну культуру. Потреба у сумлінному виконанні громадських, трудових, сімейних зобов'язань є складним синтезом цілеспрямованого процесу виховання, з одного боку, і особистої свідомої

мотивації, з іншого боку.

Розумна виваженість у надмірній демонстрації емоцій забезпечує оптимальну організацію життя людини, допомагає уникнути конфліктів, підвищує авторитет особистості, без якого не можлива успішна професійна діяльність. На різних рівнях культурно-виховної роботи слід підвищувати роль громадської думки, яка виступає оцінюючою та регулюючою моральною силою.

При вирішенні конкретних виховних завдань в інституті, курсі, в академічних групах мають враховуватись особливі умови морального виховання в період трансформації суспільних відносин. Найважливішими з них є властивий частині молоді моральний нігілізм, який пов'язаний з кризовими явищами в соціально-економічній сфері та незавершеністю процесу становлення провідних моральних цінностей сучасного українського суспільства; деякий розрив між інформованістю і моральною та громадською зрілістю, що притаманний певній частині студентства.

Зміст морального виховання ґрунтується на світоглядних орієнтирах, органічно пов'язаних з принципами Конституції України, вищих гуманістичних моральних цінностях, вироблених загальнолюдським суспільним розвитком, повазі до особи молодої людини в процесі її підготовки до участі у професійній діяльності, громадському і культурному житті.

Виховання моральних переконань студентів у навчальному процесі здійснюється в атмосфері високої вимогливості, принциповості, чесності, відповідальності та взаємодопомоги, яка створюється викладачами та студентами.

Поза навчальним процесом цілі морального виховання реалізуються шляхом:

- проведення в університеті, в ННІ «днів відкритих дверей», «днів інституту», «днів спеціальності» «днів кафедри», урочистої посвяти першокурсників у студенти, святкування знаменних дат в історії держави, університету, інституту і кафедри, організація вечорів, концертів, залучення студентів до профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами, діяльність органів студентського самоврядування; залучення студентів до участі в акціях та інших заходах, що сприяють засвоєнню моральних норм та принципів професійної етики;

- поглиблення та розвитку морально-етичних переконань через проведення загальних зборів курсу чи групи, де обговорюються окремі питання морального виховання, організацію тематичних вечорів, обговорення кращих творів світової культури, що відображають моральні якості людини, проблеми морального вибору та проведення індивідуальних психолого-педагогічних консультацій;

- діяльності комітету у справах молоді і спорту, органів студентського самоврядування, студентських рад, гуртків наукової творчості, художньої самодіяльності, організації дієвого змагання між академічними групами;

- сприяння та підтримки діяльності добродійних організацій, залучення студентів до участі у донорстві, до акцій екологічного характеру;

- використання стінної преси для висвітлення актуальних морально-етичних проблем і позитивних прикладів їх вирішення;
- розвиток високої культури міжособистісних взаємин;
- формування гуманістичного світогляду, гуманного ставлення до людини, природи, переконань, що проявляються в дотриманні визначених норм поведінки в усіх сферах життєдіяльності.

5. Екологічне виховання:

- формування основ глобального екологічного мислення та екологічної культури;
- оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування;
- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство;
- виховання готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності.

Досягненню мети екологічного виховання – формуванню стійких природоохоронних переконань, готовності застосувати знання, уміння у власному житті, приватному чи на підприємстві, сприяє використання пошукових форм навчання, а також методів самоосвіти, особиста зацікавленість студентів. Сучасні зміни в системі світоглядних та ціннісних орієнтацій, в психології українського народу створюють особливий контекст екологічного виховання. Екологічні проблеми є загальними для кінця ХХ – початку ХХІ століття, але в Україні екологічна криза поглибилась у зв'язку з аварією на Чорнобильській АЕС та її наслідками.

Основною метою екологічного виховання є формування екологічної культури особистості як форми регуляції взаємодії людини з природою.

Основними засобами та формами екологічного виховання є:

- засвоєння різнобічних знань про навколишнє середовище;
- вироблення у студента здатності аналізувати негативні наслідки природоперетворюючої діяльності людини;
- формування таких ціннісних орієнтацій у ставленні до природи, які передбачають, що природа є активним учасником екологічної комунікації, а не лише пасивним об'єктом експлуатації;
- набуття умінь і навичок щодо вирішення екологічних проблем на різних рівнях в тому числі і регіональному;
- безпосередня участь у природоохоронних діях, участь у роботі добровільних організацій з захисту природи;
- виділення екологічного компоненту в більшості навчальних дисциплін, активна участь в екологічній пропаганді.

Під інтелектуальним рівнем розуміється формування знань про довкілля, закони його існування, характер впливу сільськогосподарських підприємств, екологічно безпечні методи ведення господарства. Ці знання отримують студенти на заняттях з профільних предметів та інтегрують, узагальнюють, доповнюють і систематизують протягом усього періоду навчання.

Операційний рівень виховання передбачає оволодіння екологічними вміннями. Протягом лабораторно-практичних занять студенти засвоюють

уміння оцінювати стан довкілля, умови життя, отримувати та осмислювати екологічну інформацію. За допомогою бесід, диспутів, ділових ігор на семінарах формується уміння правильно поводитися в умовах забруднення довкілля чи його окремих середовищ: води, повітря, ґрунту, продуктів харчування.

Уміння захистити навколишнє середовище від забруднення, передбачити негативний вплив виробництва найбільш ефективно засвоюється в процесі написання розділу в дипломних роботах «Екологічна безпека». Екологічному вихованню сприяє і проведення семінарів, обговорень, студентських конференцій, що розвиває у студентах пропагандистські здібності та навички.

Також значна увага приділяється мотиваційному аспекту екологічного виховання. Гуманістичні, пізнавальні, естетичні, санітарно-гігієнічні мотиви розвиваються під впливом проведення екскурсій мальовничими або техногенно зруйнованими місцями; організації виставок якісних та небезпечних продуктів харчування. Також проводяться бесіди в гуртожитках зі студентами про здоровий спосіб життя, раціональне та здорове харчування, організується впорядкування територій. Екологічна проблематика є і світоглядною, і міждисциплінарною, тому безперервність екологічного виховання є не лише бажаною, а й цілком можливою. На кожному курсі вона відкривається перед студентами у конкретних проявах. Викладачі акцентують увагу не лише на екологічній проблемі, а й на можливостях її вирішення.

6. Естетичне виховання:

- розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності;
- формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури;
- вироблення умінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, і відтворювати прекрасне у повсякденному житті.

Естетично-художнє виховання передбачає формування естетичного ставлення до дійсності, творчої активності студентської молоді. Естетична культура особи є емоційним виявом її цілісної духовної культури. Формування естетичної культури визнано інтегруючим напрямом культурно-виховної роботи. Естетичне виховання спрямоване на формування мотивацій в професійній діяльності, а також в організації дозвілля та побуту з точки зору уявлень про красу та гармонію. Гармонійно розвинута особистість неможлива без естетичної компоненти.

Основні завдання естетичного виховання:

- формування естетичної свідомості шляхом засвоєння студентами системи естетичних знань, національних естетичних цінностей, набуття загальнокультурного світогляду,
- виховання естетичного ставлення до дійсності через впровадження естетичних норм у практику професійної діяльності та в побут;
- розвиток естетичних відчуттів, переживань, уміння розрізняти прекрасне і потворне, трагічне і комічне, героїчне і вульгарне в житті суспільства і окремої особистості;

- формування естетичних здібностей, навичок ідейно-естетичної оцінки дійсності та її філософського відтворення відповідно до свого естетичного ідеалу.

В естетичному вихованні використовується духовно-культурний потенціал всіх дисциплін. Важливим є знайомство студентів з технічною естетикою, що сприяє не лише підвищенню загальної культури студента, а й додає знань та навичок для майбутньої професійної діяльності.

Естетичному вихованню студентів сприяють вивчення сучасної культури, історії філософії в просторі культури, філософії релігії, а також робота гуртків, клубів за інтересами, студій, участь студентів у художній самодіяльності, відвідування музеїв, лекторіїв, кінофестивалів, фестивалів мистецтв, художніх виставок, зустрічі з письменниками, артистами, організація студентської художньої самодіяльності, КВК, «Брейн-рингу» тощо.

7. Трудове виховання:

- формування особистості, яка свідомо та творчо ставиться до праці в умовах ринкової економіки;

- формування почуття господаря та господарської відповідальності;

- розвиток умінь самостійно та ефективно працювати.

Трудове виховання передбачає формування творчої, активної, працелюбної особистості, яка має професійну майстерність, розвинені ділові якості, відповідальність, готовність до життєдіяльності в умовах ринкових відносин. Всі ці якості є цінними за будь-яких соціально-економічних обставин. Саме на цьому ставиться наголос у виховній роботі.

Засобами та формами трудового виховання є:

- оволодіння правовими основами економіки, економічна освіченість та культура, усвідомлення свого місця в системі суспільного розподілу праці, що породжує активне свідоме ставлення до власної професійної діяльності;

- знайомство, використання та поширення позитивного досвіду застосування професійних знань і навичок, формування новаторського підходу до власної справи, притаманного життю в умовах ринкової економіки;

- поважне ставлення до власності, що формує справжні риси господаря та власника;

- критичне ставлення до всіх відомих економічних форм і методів діяльності, бачення їх певних переваг та недоліків в конкретних соціально-історичних та практичних умовах;

- дійове використання системи та критеріїв оцінок знань та вмінь студентів у вихованні поважного ставлення до праці;

- участь студентів у роботі наукових товариств (проведення конференцій, написання рефератів, наукових робіт та ін.);

- оволодіння навичками професійної майстерності;

- всі форми практики та різноманітні конкурси, які сприяють становленню професійної майстерності та вихованню любові й поваги до майбутньої професії;

- проведення зустрічей з провідними спеціалістами в майбутній фаховій діяльності та діловими людьми різних галузей економіки;

- постійне оновлення наочності в аудиторіях, бібліотеках, читальних залах, кафедрах, гуртожитках, що свідчить про кращі традиції ставлення до улюбленої роботи.

Трудове виховання пов'язане з навчальною діяльністю, з участю в роботі наукових гуртків, конференцій, з вивченням додаткових навчальних курсів, з оволодінням робітничими професіями, з участю у конкурсах студентських наукових робіт.

8. Фізичне виховання та утвердження здорового способу життя:

- виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя;

- формування знань і навичок фізичної культури в житті людини;

- забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів;

- фізичне, духовне та психічне загартування;

- формування потреби у безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, профілактика захворювань;

- створення умов для активного відпочинку студентів.

Фізичне виховання спрямоване на розвиток у студентів потреби здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості, протидія факторам, що негативно впливають на здоров'я колективу, вироблення вмінь самостійного використання методів і форм фізичної культури в трудовій діяльності та у відпочинку. Основним завданням фізичного виховання є підтримка соціально обґрунтованого рівня фізичної підготовки студентів, формування здорового способу життя, сприяння розвитку колективізму в житті та в роботі. Фізичне виховання реалізується в процесі всієї життєдіяльності університету: на заняттях з фізкультури, у роботі спеціальних медичних груп та груп лікувальної фізкультури, у роботі спортивних секцій, спортивного клубу, у проведенні спортивних змагань, турнірів, університетської спартакіади. У позанавчальний час студенти та співробітники університету мають можливість займатися фізичною культурою і спортом у численних секціях.

На сучасному етапі використовується широкий спектр можливостей фізичного виховання молоді. Масові види спорту – спартакіади – широко висвітлюються в стінних газетах, університетській газеті, на сайті університету та у ЗМІ, відзначаються подяками ректора, позитивно оцінюються у їх виховному значенні.

V ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

У виховній роботі мають місце як колективні (курс, група), так і індивідуальні (студент - наставник - викладач) форми роботи.

Усі викладачі, починаючи з ректора і закінчуючи асистентом, кожний на своєму рівні, здійснюють виховну роботу на конкретних ділянках.

Ректор університету проводить виховну роботу через загальні збори, раду трудового колективу, вчену раду, спеціалізовану раду, ректорат, комітет у справах молоді та спорту, наради різних рівнів, спілкування зі студентами.

Ректорат:

- виробляє концепцію виховної роботи, формує ставлення до неї як важливої складової навчального процесу в університеті;
- організовує систему виховної діяльності в університеті;
- організовує допомогу студентським органам самоврядування, викладачам, наставникам (кураторам) в організації позанавчальної роботи зі студентами;
- забезпечує високий рівень інформаційного забезпечення управління виховним процесом, впорядковує систему зворотної інформації про стан роботи зі студентами;
- організовує інформаційно-комп'ютерну систему управління: визначає повноваження членів адміністративно-управлінського апарату та органів громадського самоврядування у системі управління виховним процесом з метою створення сприятливих умов для всіх суб'єктів організації виховного процесу;
- визначає конкретні завдання з виховної роботи;
- координує взаємодію інститутів, кафедр і громадських організацій у проведенні виховної роботи серед студентів, викладачів і співробітників університету;
- організовує наукові дослідження з проблем виховання у вищій школі.

Комітет у справах молоді та спорту університету проводить виховну роботу в координації з ректоратом, вченою радою, співпрацею з профспілковим комітетом, студентським комітетом, радами гуртожитків, студентським клубом, спортивним клубом, через наради різних рівнів, спілкуванням зі студентами:

- спільно з ректоратом визначає основні напрямки виховної роботи, її стратегічні і найближчі цілі;
- розробляє пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення системи виховної роботи, здійснює підготовку методичної і нормативної документації;
- забезпечує координаційне, перспективне і поточне планування виховної роботи, вироблення єдиних концептуальних підходів до виховної роботи, створення на їх основі єдиної виховної системи університету;
- здійснює координацію виховного процесу, визначає деякі функціональні обов'язки суб'єктів управління і подає на затвердження ректорату;
- забезпечує системно-цільовий підхід до планування виховної роботи;
- здійснює аналіз і оцінку результатів роботи, узагальнення і пропаганду кращого досвіду виховної роботи підрозділів; знайомить з досвідом виховної роботи інших ВНЗ і громадських організацій, сприяє втіленню у виховну роботу наукових досягнень та новацій;
- забезпечує взаємодію адміністрації та органів студентського самоврядування; здійснює підтримку, розвиток і координацію роботи органів студентського самоврядування, аналіз їх діяльності.
- координує діяльність заступників директорів ННІ з виховної роботи, відповідальних за виховну роботу від кафедр;
- співпрацює з музейно-виставковим комплексом університету, редакцією університетської газети;
- координує роботу клубів за інтересами, гуртків художньої самодіяльності, наукової бібліотеки;

- здійснює проведення щорічних конкурсів на визначення кращих представників професорсько-викладацького та студентського складу за низкою номінацій.

Рада гуманітарних кафедр при комітеті у справах молоді та спорту (кафедра культурних універсалій, кафедра мовної підготовки, кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін:

- здійснює аналітично-дослідну роботу в галузі виховного процесу у ВНЗ;
- організовує консультативно-методичні центри з питань виховання при гуманітарних кафедрах;
- координує діяльність наукової бібліотеки та клубів з питань виховання та просвітництва;
- забезпечує (спільно з вченою радою та методичною радою) наукове обґрунтування системи управління виховним процесом;
- організовує вивчення директорами, заступниками директорів, завідуючими кафедр теоретичних основ управління виховним процесом шляхом індивідуальних форм консультативної роботи;
- організовує участь у науково-методичних конференціях з питань виховної роботи, формування національних та загальнолюдських цінностей у студентів;
- сприяє розробці методики, організації та проведенню на різних рівнях культурологічних заходів, виховних годин, тематичних вечорів, художньої самодіяльності, КВК тощо.

Наукова бібліотека посідає одне з пріоритетних напрямків у культурно-виховній роботі:

- координує роботу з кафедрами університету, з культурними центрами та освітянськими установами Харківщини;
- займається питаннями розробки методики та організації проведення виховних годин, літературно-мистецьких тематичних вечорів (зустрічей) та виставок;
- сприяє відродженню національних і культурних традицій, використовуючи для цього перегляди літератури, літературно-музичні вечори, лекції-огляди, вікторини, книжкові виставки, зустрічі з творчими людьми міста та інше;
- сприяє пропаганді культурної спадщини Слобожанщини, витоків української та світової культури;
- розвиває клубні форми роботи.

Профспілковий комітет бере активну участь в організації та проведенні виховної та культурно-масової роботи;

- опікується питаннями поліпшення соціальних та житлово-побутових умов студентів;
- разом з комітетом у справах молоді та спорту та кафедрою культурних універсалій є ініціатором проведення численних культурних заходів;
- у співпраці з кафедрою фізичного виховання і спорту є організатором численних спортивних свят, спартакіад та змагань;
- проводить бесіди та профілактичну роботу зі студентами щодо здорового способу життя;
- у разі необхідності надає юридичну та матеріальну допомогу.

Метою діяльності **Психологічної служби** є підвищення ефективності навчально-виховного процесу та надання психолого-педагогічної допомоги його учасникам, соціальна адаптація студентів:

- забезпечення соціально-педагогічної підтримки студентів, надання їм психологічної допомоги;
- сприяння повноцінному особистісному, інтелектуальному розвитку студентів;
- сприяння ефективній адаптації студентів, особливо першокурсників, до навчання у вищому навчальному закладі;
- участь у формуванні навичок студентів, здорового способу життя, безпечної і відповідальної поведінки;
- організація особово орієнтованої соціально-педагогічної, психологічної і правової допомоги студентам, які мають проблеми в спілкуванні, навчанні, розвитку, соціалізації;
- участь в підготовці студентів до самостійного і родинного життя, виконання соціальних ролей громадянина, сім'янина;
- підвищення психологічної і правової культури учасників освітнього процесу;
- вивчення і узагальнення досвіду роботи з надання соціально-педагогічної і психологічної допомоги.

Центр гендерної освіти надає методичну та науково-практичну допомогу викладачам, студентській молоді з гендерних питань, сприяє впровадженню в навчально-виховний процес ідей гендерної рівності, ліквідації всіх форм дискримінації, запобігання насильства.

Музейно-виставковий комплекс є у центром національно-громадянського виховання студентської молоді:

- проведення оглядових з історії університету та тематичних екскурсій: «Студенти та викладачі ХІМЕСГ у Великій Вітчизняній війні», «Інженерна еліта України», «ХДТУСГ та його внесок у реформування агропромислового комплексу України», «Наукові школи університету»;
- організація зустрічей, бесід з відомими вченими університету та організаторами виробництва;
- робота наукового гуртка «Вивчаємо історію рідного ВНЗ»;
- проведення виставок «Харків та харків'яни», «Невідомі сторінки історії інституту».

Студентський комітет:

- є ініціатором і організатором студентського життя;
- забезпечує виконання студентами своїх обов'язків;
- забезпечує участь студентів в управлінні навчальним процесом;
- сприяє навчальній, науковій та трудовій діяльності студентів;
- проводить заходи щодо організації студентського дозвілля та побуту;
- сприяє створенню та роботі різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- співпрацює з молодіжними громадськими організаціями (відповідно до чинного законодавства);
- сприяє розвитку ініціативи і самодіяльності студентів, залучає їх до активної участі у громадському житті;

- сприяє впровадженню норм здорового способу життя студентів;
- сприяє організації трудової діяльності студентів у виробничих та комерційних структурах;
- співпрацює з членами студентського комітету інших навчальних закладів та молодіжними організаціями;
- забезпечує сприятливі умови для розвитку наукових та гуманітарних контактів зі студентами молодіжних та інших об'єднань громадян, що діють в Україні та поза її межами.

Директори ННІ, заступники директорів, голови комітетів у справах молоді та спорту інститутів проводять роботу через загальні збори інститутів, курсів, наради старост груп та їх заступників, семінари-наради з керівниками груп.

Директори:

- практично реалізують концепцію виховної роботи, затверджують наставників академічних груп і керують їх роботою;
- виносять на розгляд ради інституту питання з виховної роботи серед студентів, викладачів та співробітників;
- за участю викладачів гуманітарних кафедр і співробітників наукової бібліотеки організовують методичне і матеріально-технічне забезпечення виховної роботи на заняттях, за місцем проживання студентів та проведенням практик;
- проводять студентські олімпіади, конкурси майстерності, науково-практичні конференції;
- розвивають студентське самоврядування, рекомендують студентів до керівництва радами гуртожитків, клубами, студіями та іншими об'єднаннями і громадськими організаціями.

Заступник директора ННІ з виховної роботи:

- організовує виховну роботу в інституті;
- забезпечує взаємодію дирекції, гуманітарних кафедр, кураторів і органів студентського самоврядування на рівні інституту, гуртожитку, університету;
- координує роботу кураторів та професорсько-викладацького складу інституту щодо участі у вихованні студентів;
- відповідає за розвиток органів студентського самоврядування в інституті;
- відповідає за стан дисципліни в інституті, участь студентів інституту у культурно-масових, спортивних, суспільно-корисних справах на рівні інституту, університету, міста тощо;
- сприяє підвищенню рівня психолого-педагогічних функцій викладачів і кураторів інституту, етики і естетики викладання та виховання.

Завідувачі кафедр керують проведенням виховної роботи зі студентами співробітниками кафедри.

Професорсько-викладацький склад здійснює виховну роботу зі студентами під час занять та у позааудиторний час, є кураторами або наставниками груп, керівниками гуртків, клубів тощо.

Куратори:

- вивчають індивідуальні здібності та інтереси кожного студента, стан його

здоров'я, рівень матеріального забезпечення, здійснюють зв'язки з батьками або родичами студентів;

- сприяють становленню особистості студента як майбутнього інтелігента і спеціаліста аграрного сектору;
- беруть практичну участь в організації навчального процесу в академічних групах, допомагають в організації навчання, самопідготовці;
- проводять постійні заходи щодо підвищення дисципліни, профілактики шкідливих звичок та залежностей у студентів;
- допомагають у налагодженні студентського самоврядування в академгрупах, підтримують студентську ініціативу та активність;
- відповідно до розкладу студентських занять щотижнево здійснюють проведення кураторських годин;
- допомагають дирекціям, кафедрам, об'єднанням, гурткам, клубам, секціям за інтересами в залученні студентів до участі в науковій творчості, художній самодіяльності, спорті, господарських роботах;
- організовують інформування студентів з найважливіших питань політичних, соціально-економічних, культурних, освітніх подій в Україні та світі;
- виробляють разом з активом академгруп тематику виховних годин, екскурсій, культпоходів тощо;
- надають практичну допомогу молоді в організації та проведенні зустрічей з представниками виробництва, науки і культури.

Кафедра безпеки життєдіяльності та кафедра оптимізації технологічних систем Т. П. Євсюкова (секція агрономії) здійснюють роботу з питань правового та екологічного виховання.

Кафедри економіки і маркетингу, організації виробництва, бізнесу і менеджменту сільськогосподарського виробництва здійснюють роботу з питань проведення ринкових перетворень та підготовки фахівців-підприємців АПК.

Кафедра фізичного виховання та спорту та спортивний клуб здійснює роботу з питань організації та функціонування спортивних секцій, підготовки, проведення та участі студентів у спортивних змаганнях різних рівнів.

Студентський клуб здійснює роботу з питань організації та функціонування гуртків художньої самодіяльності, підготовки та участі у мистецьких фестивалях, конкурсах різних рівнів, КВК тощо.

Студенти:

- безпосередньою участю в житті академічних груп, інститутів та університету виробляють потребу в отриманні знань;
- використовуючи культурно-освітній потенціал міста і традиції університету, інституту, пізнають здобутки вітчизняної і світової науки та культури, формують свій духовний світ;
- сумлінно і цілеспрямовано набувають професійних знань і практичних навичок на заняттях, олімпіадах, конкурсах, навчальних, виробничих практиках, у науково-дослідній роботі.

VI ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

З УРАХУВАННЯМ КУРСУ НАВЧАННЯ

1 курс. Адаптація до навчання в університеті: ознайомлення з історією ХНТУСГ ім. П.Василенка, традиціями, екскурсія до музею історії університету; регулярне проведення підсумків опитування (атестації) студентів і організація необхідних додаткових занять та консультацій; створення належних умов для самостійної роботи у бібліотеці, лабораторіях, читальних залах, в гуртожитку; екскурсії до музеїв, культпоходи в театри з наступним обговоренням на виховних годинах, участь студентів в підготовці і проведенні виховних годин, зустрічей з викладачами університету, з представниками культури, науки і виробництва, а також у культурно масових і спортивних заходах, що проводиться в інститутах та університеті.

2 курс. Розширення світогляду студентів і формування їх духовності: залучення молоді до духовного багатства України та світового надбання; відвідування спортивних секцій, гуртків, об'єднань та клубів за інтересами; відвідування занять в школі молодого лідера; тематичні екскурсії до музеїв, виставок; практичні дії щодо формування власної особистості; участь в студентському самоврядуванні, організації і проведенні тематичних бесід, диспутів тощо.

3 курс. Підготовка до роботи в трудових колективах: робота в наукових гуртках кафедр та лабораторіях; організація і проведення зустрічей з працівникам наукових установ і спеціалістами сільськогосподарського виробництва. Відвідування передових господарств і тематичних виставок з обраної спеціальності; ознайомлення з військовими традиціями України, участь студентів у змаганнях з різних видів спорту; оволодіння студентами навичками організації дозвілля за місцем проходження виробничої практики. Участь у громадському житті колективу, практичні дії з поширення наукових знань зі спеціальності.

4 курс. Становлення професіоналізму майбутніх спеціалістів: проведення досліджень відповідно до теми дипломного проекту; участь у практичній діяльності лабораторій, науково-виробничих загонів; в організації і проведенні конкурсів майстерності, олімпіад тощо, а також роботі клубів за інтересами, проведенні соціологічних досліджень в молодіжних колективах, участь у тематичних вечорах і диспутах; вивчення молоддю психології виробничих відносин і набуття навичок організації колективу для виконання виробничого завдання; участь в науково-практичних конференціях; відвідування тематичних виставок з передових технологій; втілення в життя культурної програми, куди входить відвідування театрів, музеїв, клубів за інтересами тощо.

5, 6 курси. Підготовка до самостійної практичної діяльності випускника: участь в організації та проведенні науково-практичних конференцій, практичному впровадженні у виробництво і навчальний процес результатів досліджень кафедр; зустрічі з учасниками конгресів та симпозіумів, керівниками міністерств, відомств, господарств, університету з проблем розвитку сільського господарства і його взаємозв'язку з іншими галузями; участь в тематичних вечорах, диспутах, відвідування театрів, музеїв.

Потреба впровадження системи виховної роботи обумовлена, насамперед, необхідністю приведення виховного впливу на студентів у

відповідність до нової системи ціннісних орієнтацій та соціальних нормативів, які визначають духовний розвиток України на порозі третього тисячоліття. Саме завдяки виховній роботі у ВНЗ готується нова генерація української інтелігенції, ядро національної інтелектуальної еліти.

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. І.Жила

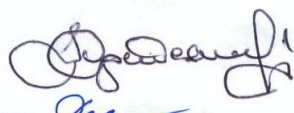

Голова комітету у справах молоді і спорту

Н. І.Моїсєєва

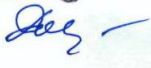
Ознайомлені:

М. П.Артёмов

С. А.Денисенко

О. А. Романащенко

С. Я.Бовчалоук

А. О. Чигрин

Т. Є. Піпіна

Д. М. Петренко

Н. О. Бондар

Г. Ю. Омельченко

А. О. Суржко

Н. Г. Грабар

Н. В. Скиданова

О. І. Русанов

О. Малюхов

